

**ВПРОВАДЖЕННЯ
СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**IMPLEMENTATION OF MODERN TECHNOLOGIES
IN THE PROCESS OF ENSURING QUALITY
TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN
PRESCHOOL EDUCATION**

**збірник наукових праць за матеріалами
Міжнародної (онлайн) науково-практичної
конференції**

27-28 лютого 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ
ТА ФАХОВИХ МЕТОДИК

**ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**IMPLEMENTATION OF MODERN TECHNOLOGIES
IN THE PROCESS OF ENSURING QUALITY TRAINING
OF FUTURE SPECIALISTS IN PRESCHOOL EDUCATION**

Збірник наукових праць

Хмельницький – 2025

**УДК 371.134/373.21:005.342(063)
В 82**

Рекомендовано до друку рішенням кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик (протокол № 7 від 17 лютого 2025 року) та вченої ради (протокол № 3 від 26 березня 2025 року) Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Рецензенти:

Дичківська Ілона Миколаївна, завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені професора Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету, доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне

Сущенко Лариса Олександрівна, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Запорізького національного університету, доктор педагогічних наук, професор, м. Запоріжжя

В 82 Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти: збірник наукових праць / укладачі: Зданевич Л.В., Мисик О.С., Пісоцька Л.С.; За заг. ред. проф. Зданевич Л.В. Хмельницький : ХГПА, 2025. 876 с.

У збірнику наукових праць представлено матеріали Міжнародної (онлайн) науково-практичної конференції «Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти» (27-28 лютого 2025 року), які включають статті відомих учених України та закордонних країн, викладачів закладів вищої освіти, докторантів, аспірантів, здобувачів, практичних працівників закладів освіти з таких напрямів: професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти; сучасні підходи до забезпечення якості управління в системі дошкільної освіти; психолого-педагогічний супровід дітей раннього та дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти; орієнтири освіти для сталого розвитку у професійній діяльності педагогів-дошкільників; сучасні практики та інноваційні підходи в спеціальній та інклюзивній освіті; національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку в умовах сьогодення.

Збірник наукових праць адресований науковцям, магістрам освіти, педагогам-практикам, фахівцям у галузі дошкільної, спеціальної та професійної освіти, майбутнім вихователям ЗДО та майбутнім логопедом.

За достовірність фактів, дат, назв, посилань на літературні джерела тощо відповідальність несуть автори матеріалів

УДК 371.134/373.21:005.342(063)

© Л.В.Зданевич, О.С.Мисик, Л.С.Пісоцька, 2025

© Кафедра дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, 2025

© Факультет дошкільної освіти та психології, 2025

© Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2025

Жовна Роман Олександрович. Комунікативна компетентність і цифрова компетентність дошкільників як дослідницька ініціатива	250
Жук Аліна Олександрівна, Мисик Олеся Станіславівна. Ігрові технології як засіб розвитку мовленнєвої культури дітей старшого дошкільного віку	253
Жук Олена Миколаївна. Розвиток соціально-комунікативних навичок у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями	257
Заворотна Наталія Антонівна. Формування толерантності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки	262
Зайченко Іван Васильович. Національно-патріотичне виховання в педагогічній концепції Софії Русової	264
Зданевич Лариса Володимирівна, Нащубська Інна Іванівна. Теоретико-методологічні аспекти проблеми формування етичної компетентності у майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти	269
Зданевич Лариса Володимирівна, Цегельник Тетяна Миколаївна. Розвиток лексико-граматичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з загальним недорозвитком мовлення	272
Зімакова Лілія Василівна, Карапузова Ірина Валеріївна. Нові ролі керівника ЗДО у розрізі педагогіки партнерства та фасилітативного лідерства	276
Іванова Валентина Володимирівна. Концепція сталого розвитку в формуванні екологічної компетентності дошкільника	279
Іванова Вікторія Вікторівна. Дозвіллєва діяльність у закладі дошкільної освіти за участі батьків як одна з ефективних форм розвитку соціально-комунікативних навичок дітей дошкільного віку	284

дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Березовська Л. І. Формування професійно-етичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського*. Випуск 3 (144). Одеса, 2023. С. 128 - 134.
2. Кучай Т., Кучай О., Рокосовик Н., Зорочкіна Т. Етична компетентність – базова складова професійності педагога. *Витоки педагогічної майстерності*, 2022. Вип. 29. С.142-145.
3. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти». Наказ Міністерства економіки України №755-21 від 19.10.2021. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
4. Султанова Н.В. Розвиток етичної компетентності як базової складової професіоналізму майбутнього соціального педагога. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, 2010. Вип. 55. С.404-407.
5. Хоружа Л. Етичний розвиток сучасного педагога. *Естетика і етика педагогічної дії*. Збірник наукових праць, 2011. Вип. 2. С. 14-21.

Зданевич Лариса Володимирівна,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки,
психології та фахових методик

Хмельницька гуманітарно-педагогічна
академія

Цегельник Тетяна Миколаївна,

доктор філософії, доцент, доцент
кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка

РОЗВИТОК ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Модернізація системи спеціальної освіти в Україні вимагає розробки нових дієвих методик корекційно-розвивального навчання для дітей з особливими освітніми потребами. Ці методики мають

базуватися на сучасних наукових уявленнях про нормальний та порушений розвиток дитини. Однією з найчастіших проблем психофізичного розвитку у дітей дошкільного віку є порушення мовлення, а саме: загальний недорозвиток мовлення (ЗНМ).

ЗНМ характеризується системним порушенням усіх аспектів мовлення. Найбільш помітні труднощі виникають у дітей під час практичного засвоєння та використання словникового запасу та граматичної структури рідної мови. Дошкільний вік є критично важливим для формування лексико-граматичної сторони мовлення, оскільки саме в цей період дитина розвивається найбільш інтенсивно. Проте мовленнєва система в цьому віці є дуже вразливою до різних негативних факторів, які можуть вплинути на її розвиток як кількісно, так і якісно, викликаючи вторинні порушення в пізнавальній, комунікативній та навчальній діяльності дітей.

Дослідження І. Омельченко, В. Тищенко, Л. Трофименко та ін. свідчать, що у дітей з ЗНМ формування лексичних і граматичних аспектів мовлення супроводжується великими труднощами. Спостерігається уповільнений темп засвоєння граматичних категорій, синтаксичної та морфологічної систем мови.

Лексико-граматична сторона мовлення є важливим компонентом мовленнєвого розвитку, що включає словниковий запас (лексика) та граматичну структуру мовлення (граматика). Лексико-граматична сторона мовлення – це складна система, яка включає в себе: лексику – запас слів, які дитина розуміє і використовує в мовленні; граматику – правила побудови слів, словосполучень і речень. У дітей дошкільного віку з ЗНМ часто спостерігаються порушення в цій сфері, що вимагає спеціальних методик корекції та розвитку.

Аналіз науково-педагогічної літератури вказує на те, що лексична сторона мовлення у дітей із ЗНМ формується повільно, внаслідок недостатнього розвитку пізнавальних процесів, та уявлень про навколишнє середовище. Як стверджує Ю. Рібцун, розвиток лексики у дитини відбувається через діяльність та взаємодію з навколишніми предметами та явищами, по мірі того, як дитина знайомиться зі світом, розвивається її словниковий запас [3]. У дітей із ЗНМ лексична сторона мовлення порушується системно, тобто присутні проблеми у всіх компонентах мовлення. Зазвичай, вони проявляються такими ознаками: низький словниковий запас; часті заміни слів; використання слів в мовленнєвих ситуаціях, без урахування контексту ситуації.

Діти із ЗНМ мають помітно нижчу здатність розрізняти та сприймати, граматичні одиниці та конструкції у мовленні. Це явище значно обмежує можливість дитини до самостійного конструювання висловлювання. Діти мають труднощі, як у виборі засобів граматики,

так і в їх побудові та поєднанні.

Суттєвою відмінністю між дітьми з нормальним мовленнєвим розвитком та дітьми з ЗНМ є засвоєння предикативної лексики, тобто дієслів та прикметників, дітям з порушенням мовлення досить складно називати прикметники та розуміти їх, тоді як у однолітків це не викликає великих труднощів. Дієслова, дитина із ЗНМ, вживає ті, які спостерігає, або виконує сама. Слова узагальненого та абстрактного характеру, що описують стани, оцінки, якості, характеристики тощо, засвоюються значно важче.

Найчастіше у мовленні дошкільників із ЗНМ зустрічаються такі помилки: форма одного відмінка замінюється на інший; вживання ненормативних форм; спотворення складової структури слів; неправильне вживання прийменникового відмінка (пропуск, заміна прийменників); неправильне розуміння сенсу питання, відповідь дитини неправильна або ситуативна.

Під час логопедичної роботи з формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ, важливо враховувати наступні аспекти: спрямування завдань на формування узагальнювальної функції слова; формування, уточнення і диференціація різних типів лексичних значень; формування практичних навичок словозміни і словотвору; розвиток здатності до розуміння синтаксичних значень. При цьому завдання мають враховувати інтелектуальні та мовленнєві можливості дітей, а також їх індивідуальні особливості [2].

Робота з формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ передбачає таку послідовність етапів: формування різних рівнів лексичних узагальнень (категоріального значення слова, – контекстуально зумовленого значення слова, кумуляція варіативних значень одного і того самого слова, конотативного значення слова), засвоєння різних лексико-семантичних явищ: синонімії, антонімії, полісемії; засвоєння образних засобів мовлення, стійких фразеологічних зворотів. У межах формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ доцільне використання рецептивних, репродуктивних, продуктивних методів [1].

Для формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ, як зазначає Л.Трофименко, доцільними будуть вправи, спрямовані на збагачення та удосконалення словника, поглиблення роботи над семантикою слова, увага до багатозначних слів, слів з протилежним, переносним та схожим значенням, фразеологізмів, на мотивацію дітей до використання дітьми у власному висловлюванні словосполучень та граматичних форм слова і словотвірних моделей, на збільшення у словнику дитини варіативних значень одного і того ж слова; перенос засвоєного значення слова на всі ситуації, засвоєння

лексико-семантичних явищ (вивчення синонімів, антонімів, багатозначних слів), формування граматичних значень та відношень та робота над синтаксичною стороною мовлення [4].

У розвитку лексико-граматичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з ЗНМ широко використовуються навчальні ігри. Це пояснюється тим, що за допомогою навчальної гри можна охопити всі аспекти розвитку мовлення, включаючи розширення лексичного запасу та вдосконалення граматичної структури мовлення. Навчальні ігри можна розділити на кілька типів, такі як ігри з матеріалами, настільні ігри та вербальні ігри.

Щоб сприяти формуванню граматичних та лексичних навичок у дітей з порушеннями мовлення, можна використовувати ігри з матеріалами. Наприклад, можна використовувати кубики, мозаїку або природні матеріали, такі як листя, фрукти чи насіння. Через такі ігри можна розвивати ігрову діяльність, використовуючи предмети, які допомагають у створенні сюжетно-рольових ситуацій. Крім того, ігри з матеріалами можуть бути корисними для вивчення геометричних фігур, закріплення властивостей предметів (розмір, кількість, колір, форма) та розвитку логічного мислення через виконання різних завдань, таких як розбирання, складання, видалення, нанизування тощо.

Отже, лексико-граматична сторона мовлення дітей дошкільного віку із ЗНМ потребує корекційно-логопедичної роботи, що може відбуватися в умовах ЗДО на логопедичних заняттях та на заняттях з вихователями чи іншими спеціалістами. Використання ігор вважається доцільним для розвитку мовленнєвого дихання; формування темпу, ритму та мелодики; оволодіння словниковим запасом; розвитку граматичної будови мовлення; корекції фонематичного слуху та розрізнення фонетично близьких звуків, закріплення уявлень про особливості вимови звуків, що змішуються.

Список використаних джерел

1. Ільїна Н. В. Методологічні основи корекції розвитку образного мовлення у дошкільників із тяжкими мовленнєвими порушеннями. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2010. № 15. С.103–105.
2. Кабельнікова Н. В. Первинне недорозвинення мовлення у дітей (клінічний, психолінгвістичний та психолого-педагогічний аспекти): навчальний посібник. Херсон: Борисфен-про, 2017. 222 с.
3. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ : прогр.-метод. комплекс. Київ: Освіта України, 2011. 292 с.

4. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ : прогр.-метод. комплекс. Київ: ПП «Актуальна освіта», 2013. 108 с.

Зімакова Лілія Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка
Карпузова Ірина Валеріївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка Полтава,
Україна

НОВІ РОЛІ КЕРІВНИКА ЗДО У РОЗРІЗІ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА ТА ФАСИЛІТАТИВНОГО ЛІДЕРСТВА

Сучасний заклад дошкільної освіти потребує керівника нового типу, який здатен не лише управляти, але й створювати умови для розвитку педагогів та дітей. Педагогіка партнерства та фасилітативне лідерство є ключовими підходами, що визначають нові ролі керівника ЗДО.

У контексті педагогіки партнерства виокремлюють такі нові ролі педагога: фасилітатор, тьютор, коуч, модератор.

Фасилітатор – стимулює та направляє процес самостійного пошуку інформації та спільної діяльності вихователів. Організовує обговорення, забезпечує ефективний обмін думками та прийняття рішень [2].

Тьютор – веде індивідуальні бесіди з вихователями та батьками, розробляє індивідуальну траєкторію розвитку окремого вихователя, обговорює з батьками траєкторію розвитку їх дитини у ЗДО.

Коуч – створює умови для всебічного розвитку особистості вихователя, сприяє підвищенню результативності, навчання й розвитку.

Модератор – організовує різні заходи, діалоги, перемовин, конференцій, слідкує за дотриманням встановлених правил.

Фасилітативне лідерство – це підхід, який поєднує в собі функції керівника, лідера та учасника процесу. Керівник-фасилітатор створює умови для ефективної взаємодії та співпраці, сприяє розвитку колективного інтелекту групи для досягнення спільних цілей.

Керівник ЗДО у ролі фасилітативного лідера повинен володіти

Наукове видання

**ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**IMPLEMENTATION OF MODERN TECHNOLOGIES IN THE
PROCESS OF ENSURING QUALITY TRAINING OF FUTURE
SPECIALISTS IN PRESCHOOL EDUCATION**

Збірник наукових праць

Відповідальний за випуск – **Зданевич Л. В.**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Упорядкування: **Олеся Мисик**

Літературні редактори: **Лариса Зданевич, Леоніда Пісоцька**

Художнє оформлення: **Лілія Онофрійчук**

*Надруковано з оригінал-макетів авторів.
За достовірність фактів, назв, дат, посилань на літературні
джерела тощо відповідальність несуть автори.*

Здано до друку 03.03.2025 р.

Підписано до друку 28.02.2025 р.

Формат 60×84/16.

Гарнітура Bookman Old Style. Умови. друк. арк. 36,5

Тираж 200 прим. Зам. №2804/25

Набір здійснено у інформаційно-методичному центрі
зі спеціальності 012 Дошкільна освіта
29013, м. Хмельницький, вул. Проскурівського підпілля, 139

